

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt VI. De Contemplatione cælestis gloria, ac felicitate Beatorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

Tribus
virtutibus
Theologicis
mores
veluti
enda: &
quid ei
illae pre-
rent?

Necesse est igitur, si reintrare volumus ad fructio-
nem veritatis, tamquam ad paradisum, quod ingre-
diamur per Fidem, Spem, & Charitatem mediatoris
DEI & hominum IESU Christi, qui est tamquam li-
gnum vite in medio Paradisi. Superest igitur est igitur
tur imago mentis nostra tribus virtutibus Theologicis,
quibus anima purificatur, illuminatur, & perficitur;
& sic imago reformatur, rescitur, & conformis super-
na Ierusalem efficitur, & pars Ecclesie militantis,
qua est proles (secundum Apostolum) Ierusalem cae-
lestis. Ait enim ad Galat. 4. Illa quae iuxta est
Ierusalem, libera est, quae est mater nostra. Ani-
ma igitur credens, sperans, & amans IESUM Chri-
stum, qui est Verbum Patris incarnatum, increatum,
& inspiratum, scilicet via, veritas, & vita, dum per
Fidem credit in Christum tamquam in Verbum increa-
tum, quod est Verbum & splendor Patris, recuperat
spiritualem auditum & visum: auditum ad suscipi-
endum Christi sermones, visum ad considerandum
ipsius lucis splendores. Dum autem Spe suspirat ad
suscipiendum Verbum inspiratum, per desiderium &
affectum recuperat spiritumalem olfactum. Dum Cha-
ritate completur Verbum incarnatum, ut suscipi-
ens ab ipso delectationem, & ut transiens in illud per
estaticum amorem, recuperat gustum & tactum.
Quibus sensibus recuperatis, dum sponsum suum videt
& audit, odoratur, gustat, & amplexatur, decanta-
re potest (tamquam sponsa) Canticum anticorum,
quod factum fuit ad exercitium contemplationis se-
cundum hunc quartum gradum, quem nemo capit nisi
qui accipit; quia magis est in experientia affectuali,
quam in consideratione rationali.

In hoc namque gradu, recuperatis sensibus interio-
ribus, ad videndum summum pulchrum, ad audiendum
summum harmonicum, ad odorandum summum odori-
ferum, ad degustandum summum suave, ad apprehen-
dendum summum delectabile, disponitur anima ad
mentales excessus, scilicet per devotionem, admira-
tionem, & exultationem, secundum illas tres exclamatio-
nes, quae sunt in Canticis anticorum. Qua-
rum prima fit per superabundantiam devotionis, per
quam fit anima sicut virgula summi ex aromatibus myr-
thae & thuris. Secunda per excellentiam admirationis,
per quam fit anima sicut aurora, luna, & sol,
secundum processum illuminationum suspirantium
animam ad admirandum sponsum considerandum.
Tertia per superabundantiam exultationis, per quem
fit anima suavissima delectationis deliciis affluens,
inmixta totaliter super dilectum suum.

Quibus adeptis, efficitur spiritus noster hierarchi-
cus ad conscendendum sursum secundum conformi-
tatem ad illam Ierusalem supernam, in quam nemo
intrat, nisi prius per gratiam ipsam in cor descendat,
sicut vidit Ioannes in Apocalypsi sua cap. 21. Tunc
autem in cor descendit, quando per reformationem
imaginis, per virtutes Theologicas, & per oblectatio-
nes spiritualium sensuum, & suspensiones excessuum
efficitur spiritus noster hierarchicus, scilicet, purga-
tus, illuminatus, & perfectus. Sic etiam gradibus no-
vem ordinum insignitur, dum ordinat in eo disponi-
tur nutritio, dictatio, ductio, ordinatio, roboratio,
imperatio, susceptio, revelatio, & unio: quae
gradatim correspondunt novem ordinibus Angelorum,
ita quod trium primo dictorum gradus respiciunt in
mente humana naturam, tres sequentes industriam,
& tres postremi gratiam.

Quibus habitis, anima intrando in seipsam, intrat
in supernam Ierusalem: ubi ordines Angelorum con-
siderans, videt in eis DEUM, qui habitans in eis, om-
nes eorum operatur operationes. Unde dicit Bernar-
dus ad Eugenium, quod DEVS in Seraphim amat ut
charitas, in Cherubim novit ut veritas, in Thronis

sedet ut aequitas, in Dominationibus dominatur ut
majestas, in Principatibus regit ut principium, in
Potestatibus tuetur ut salus, in Virtutibus operatur
ut virtus, in Archangelis revelat ut lux, in Angelis
assistit ut pietas. Ex quibus omnibus videtur Deus
omnia in omnibus, per contemplationem ipsius, in
mentibus, in quibus habitat per dona affluentissime
charitatis.

Ad huius autem speculationis gradum specialiter
& praeipue administratur consideratio sacrae Scri-
pturae divinitus immixta, sicut Philosophia ad praece-
dentem: sacra enim Scriptura principaliter est de o-
peribus reparationis, unde & ipsa praeipue agit de Fi-
de, Spe, Charitate, per quae virtutes habet anima re-
formari, & specialissime de Charitate, de qua dicit
Apostolus 1. ad Timotheum. 1. quod est finis praecepti
secundum quod est de corde puro, conscientia bona,
na, & Fide non ficta. Ipsa est plenitudo legis, ut
dicit idem. Et Salvator noster (Matth. 22.) asse-
rit, totam Legem Prophetarum pendere in duobus prae-
ceptis eiusdem, scilicet in dilectione Dei, & proximi:
quae duo innuuntur in uno sponso Ecclesiae Christo IE-
SU, qui simul est proximus & DEVS, simul frater &
Dominus, simul etiam Rex & amicus, simul Verbum
increatum & incarnatum, formator noster & refor-
mator, & o: qui etiam summus hierarcha est, pur-
gans, illuminans, & perficiens sponsum, scilicet to-
tam Ecclesiam, & quamlibet animam sanctam. De
hoc igitur hierarcha & Ecclesiastica hierarchia est to-
ta sacra Scriptura, per quam docemur purgari, illu-
minari, & perfici, & hoc secundum triplicem legem
in eam aditam, videlicet naturae, Scripturae, & gra-
tiae. Haecenus D. Bonaventura.

CAPVT VI.

De Contemplatione caelestis gloriae, ac felicitate Beatorum.

POSTQVAM egimus de virtutibus & donis
gratuitis, quibus imago DEI exornata nos ad
ipsius DEI (auctoris supernaturalis horum do-
norum) munificentiae, bonitatis, & sapientiae
contemplationem invitat; rectus differendi or-
do postulat, ut delectatio, & gloria, quae
veluti corona & praemium his donis & gratis
correspondent, aliqua dicamus. Nam quod ele-
sti regnabunt cum Christo, tot erunt praemia, &
de tot unio scilicet, qui salvabitur, erunt gau-
dia. Multiplex autem est, & varia materia huius
contemplationis.

CONTEMPLATIO PRIMA.

De carentia omnis mali in vita beata.

PRIMA contemplatio ea esse poterit, sibi
summam esse requiem, & omnis mali carentiam
conspiciamus. Sanctus Augustinus Serm. 37.
de Sanctis: Vbi non est paupertatis metus, non egritudo
imbecillitas; nemo leditur, irascitur nemo, in-
videt nemo; cupiditas nulla exardescit, nullum cibi
desiderium, nullus honoris aut potestatis pulsus
ambicio; nullus ibi diaboli metus, insidiae demonum nulla,
terror gehenna proci; ibi mors neque corporis erit,
neque animae. sic ille.

Richardus in illa verba Cantic. 3. Letitulum Sa-
lomonis sexaginta sortes, &c. sic inquit c. 10. Salomō
pacificus interpretatur, & significat Christum, qui
pacificus est, quae in caelis & in terris sunt, qui Patri
peccatores reconciliavit, & inter Angelos & homines

Quomo-
do sit
Deus
omnia in
omni?

Per quas
virtutes
sic anima
speciali-
ter refor-
manda?

Beati
quot ha-
bent in
caelo fo-
cios, tot
habebunt
gaudia.

Novem
gradus,
qui re-
spondet
novem
ordinibus
Angelo-
rum.

Quare
quies di-
catur
Lectul⁹

concordiam reformavit, peccatores conversos iustus sociavit. Quos vero hic in concordia sociat, in Regno etiam perpetua charitate & pace sibi coniungit, & ad quietem perpetuam perducit. Quia quies lectulus dicitur, quia in illa ab omni inquietudine & laboribus huius vite pausat. In illa quiete pausat, qui hic pro DEO laboraverunt: ibi enim, ut in Tob legitur, requiescunt sepi robore, & quondam vincit, absque omni molestia. Illi aeterna quies reficit & remunerat, quos hic labor preceptorum & virtutum profectus fatigabat; & qui hic vinculis humana infirmitatis ligabantur, ibi disruptis vinculis DEO sacrificant hostiam laudis. Vincula haec sunt fames, sitis, somnus, lassitudo, & cetera huiusmodi, quae omnia ibi cessabunt; quia non esurient neque fricient amplius, nec labor erit ibi, nec dolor, nec cadet super illos sol iste materialis, qui eos urat, sed neque estus tentationis: iam enim tunc dicit eis Spiritus, ut requiescant a laboribus suis & tentationibus.

Magni
Christi
dolores
magna
gaudia
membris
ejus con-
tulerunt.

Spiritus, qui eos ad obediendum preceptis roboravit, tunc ut quiescant a labore dicit: qui enim ingressi sunt in requiem illam, requieverunt ab operibus & a laboribus suis, sicut & a suis DEVIS, quibus pro homine laboravit, & cum redemit. Ab his laboribus requievit in se, pro his laboribus requiescunt in illo membra eius. Nullus unquam sicut ille laboravit, quia non fuit dolor sicut dolor ejus: sed secundum multitudinem dolorum ejus consolationes aeternae letificaverunt membra ejus, quia magni dolores ipsius magna gaudia membris ejus contulerunt; magnus labor perpetuam requiem, & amara mors sempiternae vitae dulcedinem. sic ille.

CONTEMPLATIO SECUNDA.

Fruitio perfecta omnium bonorum.

SECUNDA contemplatio erit de fruitione perfecta omnium bonorum, qua in illo caelesti Regno gaudent Beati; de qua optime Hugo Victorinus lib. 1. de anima cap. 4. Primum autem, inquit, est videre DEVM, vivere cum DEO, vivere de DEO, esse cum DEO, esse in DEO, qui erit omnia in omnibus; habere DEVM, qui est summum bonum. Et ubi est summum bonum; ibi est summa felicitas, felix securitas, & securitas aeternitas: ibi est vera latitudo, plena scientia, omnis pulchritudo, & omnis beatitudo.

Descri-
ptio cae-
lestis
beatitu-
dinis.

Est ibi pax, pietas, bonitas, virtus, & honestas, Gaudia, latitudo, dulcedo, vita perennis, Gloria, lux, requies, amor, & concordia dulcis. Sic cum DEO homo beatus erit, in cuius conscientia peccatum inventum non fuerit. Videbit DEVM ad voluntatem, habebit ad voluptatem, fruatur ad jucunditatem; in aeternitate vigeat, in veritate fulgeat, in bonitate gaudeat. Sicut habebit permanenti aeternitatem, sic cognoscendi facilitatem, & requiescendi felicitatem: civis siquidem erit illius sanctae civitatis, cuius Angeli cives sunt, DEVIS Pater templum, Filius ejus splendor, Spiritus sanctus charitas.

O civitas caelestis, mansio secunda, patria fertilis & ampla, totum continens quod delectat sine murmure, incolae quieti, homines nullam indigentiam habentes! Quam gloriola dicta sunt de te, ait Psalmista Psal. 86. civitas DEI! sicut letantium omnium habitatio est in te: omnes latantur in latitudo & exultatione, omnes delectantur de DEO, cuius aspectus pulcher, facies decora, eloquium dulce; delectabilis est ad videndum, suavis ad habendum, dulcis ad perfruendum. Ipse per se placet & sufficit ad meritum, sufficit ad primum, nec extra illum quidquam quaritur, quia totum in illo invenitur quicquid desideratur.

tur. Semper liber cum aspicere, semper habere, semper in illo delectari & illo perfrui. In illo clarificatur intellectus, purificatur affectus ad cognoscendum & diligendum veritatem. Et hoc est totum bonum hominis, nosse scilicet & amare Creatorem suum.

Quae ergo nos tangit vesania, vitiis sitire abstinendum, huius mundi sequi naufragium, vitia laborum pati infortunium, impia tyrannidis terre dominum, & non magis consolari ad Sanctorum felicitatem, ad Angelorum societatem, ad solennitatem superna letitiae, & ad jucunditatem vitae contemplativae, ut possimus intrare potentiam Domini, & videre superabundantes divitias illas bonitatis ejus. Ibi vacabimus, & videbimus quam dulcis est Dominus, & quam magna multitudo dulcedinis ejus. Videbimus gloria decorum, & Regia potestatem bonorum; cognoscemus Patris potentiam, Filij sapientiam, Spiritus sancti benignissimam clementiam; & tunc habebimus notitiam illius summae Trinitatis.

Nunc corpora per corpus videmus, imagines etiam corporum cernimus, tunc vero ipsam Trinitatem puram mentis intuitu videbimus. O beata visio, videre DEVM in seipso, videre in nobis, & nos in eo felici jucunditate, & jucunda felicitate! Quicquid desiderabimus, totum habebimus, nihil amplius desiderantes; & quicquid videbimus, amabimus, ipso amore beati, beati dulcedine amoris, & suavitatem contemplationis. Haec erit summa illius contemplationis, haec erit summa illius felicitatis: quoniam intelligitur in seipso puro esse summa Divinitas, comprehenditur in ea incomprehensibilis Trinitas, patebit arcana Divinitatis, videbitur & amabitur DEVIS: & hac visio & delectatio totum cor hominis implet & satiat, tota erit illius beatitudinis consummatio. Una erit omnis lingua & jubilatio indefessa, unus affectus, amor aeternus. Patebit veritas, implebitur charitas, & erit integra corporis & animae societas.

Fulgebit sicut sol humanitas glorificata, quiescit concors carnis & spiritus societas, Angelorum & hominum unum erit gaudium, unum colloquium, unum convivium: non languebit amor, nec liquebit dilectio. Praesentibus omnibus bonis nulla erit dilatio afflicto; quoniam beaticae divinae maiestati praesentia omnia erit omnia, & erit communis apertum omnipotentia, sapientia, pax, iustitia, & intelligentia. Non erit in illa pace diversitas linguarum, sed pacifica & concors concordia morum & affectionum. In torrente illius voluptatis nihil ultra appetet concitata satietas, tanta erit felicitas. Ibi siquidem erit cumulus felicitatis, supereminens gloria, superabundans latitudo.

Sed ad haec quis idoneus? Profecto verus penitens, verus obediens, amabilis socius, fidelis servus. Verus penitens semper in labore & dolore dolet de peccatis, laborat pro futuris cavendis: vera siquidem penitentia, sine temporis intermissione de peccato dolere. Sic plange commissa, ut non committat plangenda: irrisor namque est & non verus penitens, qui adhuc agit quod peniteat. Si ergo vis verus penitens esse, cessa a peccato, & noli amplius peccare: quam manum est penitentia, quam sequens compungit culpa. Haec tenas Hugo Victorinus.

Richardus in Cantica cap. 10. pulchre, ut lolet, hanc fruitionem delectibus. Iste enim, inquit, sunt plateae Ierusalem, id est, viae lae civitatis Ierusalem, qui vident DEVM pacem. Haec plateae sunt rationis memoria, voluntas, quae lata sunt, quia multa in hiis platen influunt, intrant, & exennt. Quanta comprehendit ratio, quanta memoria, quanta voluntas! Sed plateae istae permanent, id est, complentur, id est, perficiuntur, ut autem mundo, id est, divina sapientia &

DEI fruitione: singula enim DEVS occupabit, letificabit, beatificabit, & perfecte satiabit. Quidquid enim sapere poterit ratio, quidquid recollere memoria, quidquid desiderare voluntas, DEVS erit, & singula haec implebit; quia omnia in omnibus erit, & cantabitur canticum letitiae de felicitate beatitudinis aeternae.

Ibi dum iusti sine fine damnatorum cruciatu conficiunt, in DEI laudibus crescunt, quia & in se cernunt bonum quo remunerati sunt, & in illis supplicium quod evaserunt. Erit gratiarum actio, & vox laudis. Gratias agent liberatori suo DEO, & cum perpetua charitate diligant: in quo etiam signa sua liberationis, cicatrices videlicet & Vulnerum, indefinenter aspicient. Quamvis, remissis periculis, & miseria quam evaserunt, tanto exultantes dicent: Tortentem pertransiit anima nostra, forsitan pertransisset anima nostra quam inolerabilem; ac laudantes DEVM subjungent: Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captivum de nobis eorum, scilicet demonum. De laqueo, quorum? venantium, animae eorum erepte sunt, & contritus est laqueus; quia cessavit tentatio, & ipse sunt liberati. Sed inimici vinculi aeternae damnationis sunt ascripti, quos etiam semper videbunt in inferno, ut eorum conspectu tormentis, semper gaudeant, & liberatorem suum diligant, & gratias illi agent. Vnde ad Iob Dominus loquitur, quod diabolum electi accipiunt in premium sempiternum: & quia hic se cum eis dum eos tentando affligit, & illic dum visa eius poena gaudebunt quam evaserunt.

Pro his omnibus erit gratiarum actio, eritq; vox laudis: quia quem diligunt, perpetuo laudabunt. Laudabit enim Ierusalem, id est, visio pacis, id est omnes videntes illam pacem, laudabunt Dominum, qui est eorum pax & exultatio, & aeterna beatitudo; & in pace sua & concordia, & in charitate sua suos unit in Regno & conjungit, ut & quidquid felicitatis & gaudij nus habuerit, hoc etiam per charitatem alterius sit, dum iste illi quod ipse habet optat, & ille istius bonum, ut in ipso, sicut in se suum amat. Quot ergo electi regnabunt cum Christo, tot erunt ibi premia, & de tot uniuscuiusq; qui salvabitur erunt gaudia. Si quis computare possit numerum civium supernorum, etiam computare poterit gaudia singulorum; quia tot sunt electorum gaudia.

Videndum est nunc, quam insusa & quam diuturna sunt. Conferamus gaudium huius vitae ad gaudium patriae. Si duplicemus, si triplicemus, si quadruplicemus, si multiplicemus quantumcumque, numerus per numerum multiplicari potest, non pertingimus ad aequalitatem gaudij Beatorum. Et quia hic igniculus, ibi caminus, sicut dicit auctoritas: Vivit Dominus, cuius ignis in Sion, & caminus in Ierusalem. Sed nec ad terminum, quia infinitum est, sicut immensitate, ita aeternitate, quantum ad comprehensionem vitae praesentis: ita ut nulla comparatione, nulla computatione ad magnitudinem huius gaudij sive diuturnitatem possimus attingere. Dictum est quam multipliciter sit hoc gaudium, quam magnum, quam diuturnum; videndum nunc quid sit, & in quo sit. Vnde sciendum, quod ipsum in DEO est, & DEVS est. Neque enim veram atque perfectum dici posset, si non DEVS esset, vel extra DEVM esset. Et quia nihil verum, nihil perfectum extra DEVM, nec creatura ad similitudinem DEI facta aliquid praeter DEVM sufficere, vel perfecte hanc possent implere: hoc est illud plenum gaudium, quod in Evangelio Dominus petere & querere monet, & quod accepturos esse petentes perhibet. Et hoc est illud, quod oculos non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quod DEVS suis

preparavit. Parvus & magnus ibi sunt, & servus liber à domino suo.

Et infra eodem capite: Edent enim & bibent in mensa ejus in Regno suo. Huius mensae requies, ut in Iob legitur, plena est pinguedine. Requies illius mensae est refectio illius gloriae, quae plena est pinguedine: quia perfecte satiatur, sicut dicit Propheeta: Satiabor cum manifestabitur gloria tua. Illa gloria satiabitur, & pariter illam desiderabimus, nec desiderium habebit defectum, nec satiatur fastidium; quia desiderium comitatur satiatur, & satiatur desiderium: illius enim immensitas praestabit satiaturatem, & dulcedinis gustus desiderium. Semper ergo satiabitur, & semper delectabit.

Hac est illa refectio, hac est illius mensae requies plena pinguedine. Satiabimur enim ex adipe frumentis, quod in terram cecidit, id est, Divinitate Salvatoris nostri, qui defectum nostrae mortalitatis suscepit, ut nos sua Divinitate reficeret. De torrente id est transitoria & turbulenta passione bibit in huius mundi via, ut nos torrente voluptatis suae potaret in patria. Qui calicem passionis bibit, & nobis fontem aquae vitae aeternae preparavit. Haec sunt deliciae, illa refectio, illa abundantia Ierusalem, illa requies & pinguedine illius mensae. Ille torrens voluptatis quo inebriantur electi, ut obliviscantur & expertes sint omnis miseriae, & gaudeant sine fine. Haec est beatitudo, requies, & lectulus Pacifici nostri, ubi pascit suos huius delicias, & ubi cubat in meridie. Hic lectulum habet sponsa cum sponso in nocte, id est, in huius vitae cecitate; ibi autem in meridie, id est, plena charitate & cognitione. Hic cognoscit tantum ex parte, ibi cognoscit sicuti est, & perfecte: ibi dormit, & requiescit in pace, sine omni perturbatione, & in idipsum, id est, in illius pace quiescit, qui est pax & gaudium, quod est idipsum. Et quia semper idem est, & eodem modo est, nec mutatur aliquando, nec finitur; quia nec habet transmutationem, nec vicissitudinis obumbrationem. Illam plenitudinem & delicias cogitando circumscribunt, & considerando ambiunt devoti & fortes, qui in adimplendis praeceptis viriliter desudant. Haec tenet Richardus.

Quare merito Hugo Victorinus exclamat dicens li. 4. c. 4. de anima, prope finem: O vita vitalis, vita sempiterna, & sempiternae beatitudo, ubi gaudium sine dolore, requies sine labore, dignitas sine tremore, opes sine amissione, sanitas sine langore, abundantia sine defectu, vita sine morte, perpetuitas sine corruptione, beatitudo sine calamitate! Vbi omnia bona in charitate perfecta, ubi species & visio faciei ad faciem, ubi plena scientia in omnibus & per omnia. Vbi summa DEI bonitas cernitur, & lumen illuminans à Sancto glorificatur. Vbi praesens majestas DEI conspicitur, & hoc vita cibo sine defectu mens intuentium satiatur. Vident & videre desiderant, sine anxietate & sine fastidio satiantur. Vbi verus iustitia Sol mira sua pulchritudinis visione omnes reficit, & ita universos caelestis patriae cives illuminat, ut luceant ipsi, lumen videlicet illuminatum per DEVM, lumen illuminans ultra omnem solis nostri splendorem, atque cunctarum stellarum claritatem, immortales adherentes Deitati, ac per hoc immortales & incorruptibiles facti, iuxta a promissionem Domini Salvatoris Ioan. 17. Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi ego sum, & illi sint tecum, ut videant claritatem meam, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, & ipsi in nobis unum sint. O Regnum calorum, Regnum felicissimum, Regnum carens morte, & vacans fine! Cui nulla tempora succedunt per arum, ubi continuus sine nocte dies nescit habere tempus, ubi victor miles donis ineffabilibus cumulatur,

Nobile

In exitu desiderium comitatur satiatur, & satiatur desiderium.

Alia caelestis vitae descriptio.

Observanda, & accurati perpendenda.

Nobile perpetua caput amplectente corona. sic
Hugo Victorinus,

CONTEMPLATIO TERTIA.

Angelorum aliorumque Beatorum societas.

TERTIA contemplatio erit circa Angelorum, aliorumque Sanctorum societatem, de qua Augustinus *Serm.* 37. de Sanctis, Verum, ait, super hac omnia est consociari Angelorum, & Archangelorum ceteribus, Thronis etiam & Dominationibus, Principatibus & Potestatibus, omniumque celestium supernarumque Virtutum contuberniis persui, & intueri agmina Sanctorum splendidius sideribus micantia, Patriarcharum fide fulgentia, Prophetarum spe latantia, Martyrum purpureis victoria coronis lucentia, Virginumque choros candentia feta gestantes inspicere. sic ille.

CONTEMPLATIO QVARTA.

De Angelorum ac Sanctorum proprietatibus & eorum exercitiis.

QVARTO contemplator in Angelicis ordinibus, Sanctorumque choris, ac praecipue in beautilima Virgine figet obtutus, eorumque proprietates attributaque contemplabitur. De hac contemplatione pulchre & breviter Hugo, qui *lib.* 4. de anima *cap.* 14. introducit nuntium quemdam de aeterna vita, & de gaudiis celestibus euntianem, ac dicentem: Vidi talia quae nullus hominum potest digne loqui, dicam tamen aliquid prout poterit. Vidi DEVM, sed per speculum, & in enigmate. Contemplatus illam ineffabilem individua Trinitatis maiestatem initio sineque carentem. Sed quia lucem habitat inaccessibilem, ab ipsa luce reverberati sunt oculi mei, & intuitus obtusus. Exuperat enim omnem sensum, omnemque intuitum illa claritas, illa pulchritudo. Aliquantisper tamen intuitus sum Dominum IESVM Christum in dextra Patris sedentem, in aeterna vita regnantem, quamvis super omnem creaturam adeo speciosum, ut in eum desideret. Angeli prospicere: adhuc tamen vulnera passionis, quibus nos redemit, in corpore suo habentem, Patri pro nobis assistentem. Vidi iuxta ipsum gloriosam Matrem ejus, cum omni honore & reverentia in throno mirabili sedentem, super omnes ordines beatorum hominum & Angelorum exaltatam, suum filium pro nobis interpellantem, & ejus cui vult miserentem. Sed hanc admirabilem claritatem matris & filij diu ferre non sustinens, converti aspectum meum ad illos beatorum spirituum ordines, qui ante DEVM assistunt, quorum sempiterna beatitudo de visione DEI & amore, nec minuitur, nec finitur, sed semper crescit & permanet.

Sed nec istorum quidem dignitates & gradus, laudes quoque quas Creatori referunt, ullus hominum cogitare, nedum enarrare sufficit. Deinde Prophetas intuitus sum, & Patriarchas viro exultantes gaudia, qui eam quam olim à longe salutaverant, patriam obtinent, qui ea, quae in spiritu praeviderant, completa conspiciunt. Vidi Apostolos in thronis sedentes, tribus & linguis omnes iudicare paratos, & de pauperibus & de infirmis tam gloriosos, tamque sublimes factos à Domino IESU, satisque super hoc miratus sum. Vidi, sed pervidere non potui innumerabilem beatorum

Martyrum exercitum, gloria & honore coronatum, Martyrumque passionibus huius temporis, quae peritulerant, immortales, reputabant ad illam gloriam, quae revelata erat in eis. Horum felicitate & gloria diu delectatus, reperi spei gloriosam multitudinem Confessorum, inter quos viri Apostolici & Doctores, qui sanctam Ecclesiam doctrinis suis manuerunt, fulgent quasi stella in perpetuas aeternitates. Sunt ibi Monachi, qui pro claustris & cellis angustis, immensa & sole clariora palatia possidentes, pro asperis tunicis nive candidiores ornibus, suavitatem molliores vestes induti, ab oculis eorum abstergit DEVS omnem lachrymam, Regem in decore suo vident. Postremo ad chorum Virginum reperi, quarum (ut dicitur Apocal. 14.) gloria, etiam, & melodia dulcis. Nam cantabant canticum, quod nemo alius poterat dicere, nulla hominum eloquentia digne enarrare potest, sed ader in regione earum tam suavis erat, ut omnia aromatum genera exuperet.

Et infra *cap.* 25. Omnium simul in communi affectu sepius formis est. Vivunt, sapienter, amant, gaudent, laudant, veloces sunt, securi sunt. Vivunt vita sine fine, sine molestia, sine diminutione, sine annis adversitate. Vita eorum, visio & cognitio beata Trinitatis, sicut Dominus ait, Ioannis 17. Hec est vita aeterna, ut cognoscant e Deum verum, & quem misisti IESUM Christum. Sapienter consilia atque iudicia DEI, quae sunt abyssus multa. Sapienter causas & naturas, & origines omnium rerum. Amant DEVM incomparabiliter, quia sciunt unde & ad quid DEVS eos provexit. Amant singuli singulos, sicut seipsos. Gaudent de DEO ineffabiliter, gaudent de tanta sua beatitudine. Et quia unusquisque unumquemque diligit sicut seipsum, tantum gaudium quisque habet de bono singulorum, quantum de suo, quantum bonum quod non habet in seipso, possidet in altero. Constat igitur, quod singuli tot gaudia habent, quot socios; & singula gaudia tanta sunt singulis, quantum proprium singulorum. Cum autem quisque plus amet Deum quam seipsum & omnes alios secum, plus gaudet de DEI felicitate quam de sua & omnium aliorum secum. Si ergo cor unumquemqueque vix e aptum suum gaudium, quomodo capiat tot & tanta gaudia? Ideo dicitur Matth. 25. Intra in gaudium Domini tui. Non intrer gaudium Domini tui in te, quia capere non posses. Inde laudant Deum sine fine, sine fastidio, sicut scriptum est Psalm. 83. Beati, qui habitant in domo tua Domine, in saecula saeculorum laudabunt te. Veloces sunt, quia ubicumque esse vult spiritus, ibi est etiam corpus. Omnes securi sunt. Securi sunt de tali vita, de tanta sapientia, de tanto amore, de tanto gaudio, de tali laude, de tali velocitate, quod nullum finem, nullam diminutionem, nullum detrimentum habebunt. Ecce pauca dixi vobis, quae videri in caelo: neque enim ut videri dicere, neque ut sumi videre possitis. haec tamen Hugo Victorinus.

Sanctus Bernardus *lib.* 5. De consideratione ad Eugenium *cap.* 4. de gaudiis etiam & proprietatibus beatorum mentium pulchram aliam adducit contemplationem, dicens: Huiusmodi expeditur, age jam dirigatur consideratio in eam, quae sursum est Ierusalem, quae est mater nostra, ac totius tribus memorati viis caute & diligenter investigemus investigabilia; quatenus tamen licet, vel magis quatenus nobis donabitur. Et primo quidem cives spiritus esse debent, potentes, gloriosos, beatos, distinctos in personis, distinctos in dignitatibus, ab introstantes in ordine suo, perfectos in genere suo, corpore aetherei, immortales, perpetuos, impassibiles, non creatos, sed factos, ad est, gratia, non natura, mente puros, affectu benignos, religione pios, castissime integros, animis aetate indivisibiles, pace securos, à DEO conditos, divinis laudibus & obsequiis

Gloria
Christi
Domini,

SS. Vir-
ginis Ma-
rie,

Angelo-
rum,

Prophe-
tarum,
Patriar-
charum,
Aposto-
rum,

obsequiis deditis. Hac omnia legendo comperimus, fide tenemus.

Seraphi-
norum. Et paulo post: Cernere est in his, qui Seraphim appellantur, quomodo amet, qui unde amet non habet. Sed est & qui nihil horum, quia fecerit odit, quos salvandos fecit, quomodo foreat, quomodo provehat, quomodo amplectetur, quomodo delecta electa juvenit, & paleas ignorantiarum eius ignis ille consumens, ipsam sibi purgatissimam, & suo amore dignissimam reddat.

Cheru-
binorum. Cernere est in Cherubim, qui plenitudo scientia dicuntur, DEVM scientiarum Dominum esse, qui solus solam nesciat ignorantiam, qui totus sit lux, & tenebra in eo non sint ulla; totus sit oculus, & qui minime aliquando fallitur, quia minime clauditur; qui extra se non quat at lumen, cui admoveatur, ut videat, ipse qui videt, ipse unde videt.

Throno-
rum. Cernere est in Throno, quam non suspectus omnis innocentia ludeat in his, qui circumvenire nolit, circumveniri non possit; quippe qui sit amans & videns. Nec vacua seorsio, tranquillit, at insignis est. De vultu tali iudicium nemini prodeat opto, cui insit amor, error absit, absit & perturbatio.

Domin-
ationum. Cernere est in Dominatibus, quanta sit Dominus maiestatis, cuius nutu imperium constat, & imperio universis atque aeternis terminantur.

Princi-
patum. Cernere est in Principibus principum, ex quo omnia, & quomodo a cardine ostium, sic ab ipso regi universitatem.

Potesta-
tum. Cernere est in Potestatibus, quam potestatem idem Princeps quos regit protegit, contrariis potestates artens & propulsans.

Virtu-
tum. Cernere est in Virtutibus, unam ubique aequaliter preste esse virtutem, per quam omnia vivificant, efficiant, invisibilibus, immobilibusque, omnia tamen moventem utiliter, tenentem fortiter. Quia cum in minimis usitata effecta apud mortales eruperit, miracula sive prodigia vocant.

Archangelorum
& Angelorum. Cernere postremo & mirari est in Angelis & Archangelis veritatem atque experientiam vocis illius, Quoniam ipsi cura est de nobis, qui ad nos & ratorum non desunt iucundare visionibus, instruere revelationibus, suggestionibus commovere, sedulitate solariari, sic Bernardus.

Sed inter omnia amorem mirum inter Christum & Beatos contemplatur, & quomodo diligat quos tanto pretio redemit, quomodo illorum saluti congaudeat, & quomodo ipsi eum diligant, & in ejus amore requiescant, & in eo gaudeant per quem se redemptos, & ad tantam gloriam se translatos sciunt, & semper vident.

Quibus
hæc celestium
gloriarum
contempla-
tionis
con-
veniat. Hæc verò celestium gaudiorum contemplatio non omnibus pater, sed his tantum, qui per veram poenitentiam fuerint a peccatorum sordibus mundati, & post diuturnam pugnam a vitiorum passionibus liberati, atque de timore & spe per divinitam gratiam ad perfectam charitatem translati; nam gratiam ad perfectam charitatem translati; tunc hi illuminatis oculis ascendere, atque sapientiae felicitatis gaudia contemplari possunt.

Hactenus DEO largiente de visibilibus ad invisibilem cognitionem ascendimus: restabat jam explicandus fructus a contemplativis ex hac cognitione percipiendus. Quid enim prodest, si in DEO maiestatis celsitudinem & potentiam, si sapientiam & benignitatem contemplerur, si nullum nobis inde colligamus fructum. Præclare Hugo Tom. 3. lib. 7. c. 26. huius contemplationis tres effectus sive utilitates designat, DEI potentiae, sapientiae, & bonitatis correspondentes; quos appellat tres dies invisibilis lucis: ita ut ad contemplationem divinæ potentiae sequatur lux divini timoris, ad sapientiae intuitionem divinæ veritatis

Fructus
sive effe-
ctus ha-
jus con-
templa-
tionis,

lux corresponderat, ex bonitatis verò contemplatione lux dilectionis sive amoris derivetur. Quas utilitates sive fructus longa oratione bidem prosequitur Hugo. Quare reliquis aliis, hæc tantum, quæ sequuntur interceda censemus.

Postquam igitur nos, quantum DEVS largiri dignatus est, de visibilibus ad invisibilem cognitionem pervenimus, nunc iam mens nostra ad semetipsam redeat, & quid sibi ex hac cognitione utilitatis provenire possit, attēdat. Quid enim nobis prodest, si in DEO cognoscimus maiestatis celsitudinem, & nullam nobis inde colligimus utilitatem? Sed ecce dum de illo interno divina contemplationis secreto revertimur, quid nobiscum asserre poterimus? quid nisi lucem, de regione lucis venientes? Hoc enim decem & necessarium est, ut si a lucis regione venimus, ad jugandas nostras tenebras nobiscum lucem apporremus. Et quis scire poterit quid ibi sumus, si illuminati non redimus? Appareat ergo quod ibi sumus, appareat, quod ibi vidimus. Si ibi vidimus potentiam, apporremus lucem divini timoris: si ibi vidimus sapientiam, apporremus lucem veritatis: si ibi vidimus benignitatem, apporremus lucem dilectionis. Potentia torpentes ad amorem excitet, sapientia ignorantia tenebris & aetatis illuminet, benignitas frigidus calore charitatis inflamet.

Et infra cap. 27. Tres dies habemus intrinsecus, quibus illuminatur anima nostra. Primus dies est timor, secundus est veritas, tertius est charitas. Tres dies est secūdas est veritas, tertius est charitas. Tres dies est dies potentie, dies patris: dies veritatis est dies sapientie, dies filii: dies charitatis est dies benignitatis, dies spiritus sancti. Dies quidem patris, & dies filii, & dies spiritus sancti, in claritate divinitatis unum dies; sed in nostra mentis illuminatione quasi alium diem pater, alium filius, atque alium habet spiritus sanctus: non quod ullatenus credendum sit, Trinitatem, quæ inseparabilis est natura, in operatione posse separari; sed ut discretio personarum in distinctione operum valeat intelligi. Quando ergo omnipotentia DEI considerata, in admirationem cor nostrum excitat, dies patris est: quando verò sapientia DEI inspecta, agnitione veritatis cor nostrum illuminat, dies filii est: quando autem in benignitas DEI attentum, ad amorem cor nostrum inflamat, dies spiritus sancti est. Potentia terret, sapientia illuminat, benignitas lenificat. In die potentie per timorem morimur, in die sapientie per contemplationem veritatis a strepitu huius mundi sepeliamur, in die benignitatis per amorem & desiderium bonorum aeternorum resurgimus. Hactenus Hugo Victorinus.

Tres dies mystici declarantur, quorum unus patris, alius filii, alius spiritus sancti.

Quid hi dies in mente operetur?

SECUNDÆ HIERARCHIÆ GRADVS SECUNDVS. CAPVT VII.

Contemplatio DEI secundum quod est unus.

SVBLIMVS ceteris est hoc contemplationis genus, quod divino flante Spiritu aggredi conamur, videlicet ipsius DEI ac immanentium perfectionum ejus intuitio. Hucusque per scalam creaturarum ascendimus; sed hac scala perfecti & domestici DEI non egent, egent tamen peregrini: non enim qui exercitatos habent sensus, opus habent ex his que facta sunt. Factis notitiam mendicare; unde nec medium requirunt ad eam contemplationem corporis sensum. Sensui ipsi illis est intelligentia ac sapientia, omnia ista in DEO sentiens: & id eo præclarius est contemplationis genus, quando minus aliterius adjumen o indiguit ad omne, quod nosse & contemplari libuit.

Quanta verò sit huius contemplationis dignitas, inde facile colligatur, quod in ea omnis confide-

Quare ceteris sublimior sit hic contemplationis gradus?

TARTO